

LA PESCA EN MORCÍN

Matilde Fernández Álvarez

El conceyu *Morcín*, allancáu nel mediu Asturias, ye perabondosu n'agua. Ta cabeciáu pel Oeste pel ablucante Aramo, col llagu L'Angliru y el de Covayos; con fontes bien perriba como La Fonte Blanca, aniciu'l ríu Los Vaugones, La Fonte l'Alguera y La Fonte la Llamarrubia, entamadores del ríu La Piñera. Fontes bien bayuroses asitiaes a media fastera como Fonfría, La Salguerosa, La Fonte'l Tixu en Pastrana, que cuerren pel tapín, a les qu'hai qu'amestar toles canales, regueres, fontanes y los regueros sotarraos, ensin nome, pero que se sabe que los hai, porque de sópitu, faise una fondigonada nel tarrén que somorguia árboles o construcciones, amái de que se tienen reparao fechos, d'antaoño, como que la poxa de la escanda que se rabilaba nel molín de rabil, en Busloñe, a media fastera L'Aramo, salía abaxo en Vegavexán.

La hidrografía de Morcín ta formada por *El Caudal*, conocíu de magar los llavaderos de carbón como «Ríu Negru», qu'atraviesa'l conceyu de SE a NE y cueye pel camín tol agua corriente del territoriu. A elli van parar El Ríu la Foz, que vien del ríu Aramo pel conceyu Riosa y cueye l'agua de la reguera Otura, de La Covarriella y la reguera que naz na fonte La Llubrica en La Meruxega, llende col conceyu Mieres, pa desaguar en Peñamiel.

A *El Ríu*, el segundu en caudal, nun se-y conoz nome propiu, ye «El Ríu» en tol andar, con un conxuntu de nomes según per onde

pasa. Naz de la xuntura de los ríos L'Ablanial, que xurde cerca'l llagu Covayos, Los Vaugones, La Reguera'l Collugu y El Code de Riosa, u aposienta'l monte; amiéstense-y na baxadera La Reguera la Cruz pel sur, el ríu La Vara pel norte en Solescuestes, El Ríu Cardeo en Tres les Vegues, toos na parroquia de San Sebastián; El Riguiru que vien de la mata La Pruvía y El Riguiru, na parroquia San Esteban y El Riguiru Penanes en Santolaya. En cuantes qu'aposienta no llano va camudando de nome, atendiendo a les carauterístiques del tarrén, la flora o dellos inventos del home, de maneres xebraes: Les Castañarines, Les Fuxacarielles, Vegavexán, El Molín de la Ponte, Tres les Vegues, L'Escobio, La Central, L'Aspra, El Pozo la Olla, L'Agua Caliente, El Pozo les Muyeres, El Molín de Benita, El Pozo Azul, El Molín de Másima, El Molín de Malpica, El Pozo les Bolies, El Molín de Vítor, pa dar a El Caudal en Santolaya.

El Ríu la Piñera, más ruin n'agua, baxa pela parroquia La Piñera, camín de Puerto. *El Ríu Argame*, anguileru antañu, sal a El Caudal na llende'l conceyu Morcín col de La Ribera.

Con esta cantidá d'agua sería d'esperar gran cantidá de pexes, como asina foi enantes de la contaminación de los ríos poles actividades industriales del conceyu y de los del rodiu y del llabor desaniciador de los depredadores.

Pescábase *trucha* y *anguila* y, más atrás, *salmón* n'El Caudal. Del ríu Escobio a Les Castañarines garrábense, guapamente, doscientos truches nun día. A estos pexes hai qu'amestar *los gamusinos*, los pexes imaxinarios colos que te facíen burla de guah.e los grandes que dicíen que de nueche diben *dir a gamusinos*; que nun sabíes qué yeren, pero que yera cosa de pasalo bien los grandes, y que se ríen de ti cuando entrugabes cómo yeren.

Escasamente s'asitiare la pesca como actividá folixera; de bien pequeños inculcábase l'atarrecimientu al agua. Lo mesmo l'agua bebible que de regueru. Asina, enantes de sacar l'agua de los fonta-

nes, había que decir: «Fuera ratos, fuera sapos y toa la comición». A la oriella'l ríu nun te podíes entretener mirando pa la corriente porque l'agua llámate y acabes tirándote allá. Si había que dir a dalgún fontán al pie'l ríu, coyíase ensin mirar pa elli y colábase futiando.

La pesca yera un apurru a la escosa comedera de la casería. Enantes que por «sport», pescábase de la que se diba o la que se venía pa los praos los que tuvieren que pasar pel ríu. Les truches yeren poco estimaes. Al nun haber con qué, comíense cocíes con agua o en mantega y resultaben desaboríes. Antaño llévabense escolingando d'un *gabitú*. Más tarde, colos retiraos y con xente de más vagar pa dedicase a pescar, apaecieron los *cestos de pescaor*, pequeños, con tapadera y pesllín, que nun dexaben ver si llevabes muncho o nada, que se cinchaben al cadril y «que se tupíen con felecho» pa que nun se secaren les truches.

ANGUILA

Pescábase en xunu, levantando los regodones. Garrábense per detrás *a mano*, o con una *fueya de figar* pel revés, que ye sarapollosa y enganchábales bien pa que nun esmuciesen, porque son mui llandies; mordíen-yos el rabu y quedaben tieses. Tamién se *facíen seques* nes canales de los molinos. Enganchábense nun *gabitú* y llegaben vives a casa. Más tarde sacábase con tixerres feches pal casu, con dientes en cuenta corte que nun les dexaba amugar. De carne blanco y suave, yeren más apreciaes que les truches.

TRUCHA

La trucha pescábase *a mano*, con *cucharilla* o con *cebu*; con *mesories*; *a refuelle*; con *dinamita*, con *fueyes de nozal*.

A mano

Teúnica mui popular, con grandes envizcaos y tamién desatetaos pa la vida por sacar una culiebra en cuenta una anguila. Perconocedores del ríu y los criaderos de les truches, los pescadores van a tiru fixu. N'El Molín de Malpica sosal una podinga con dos furacos onde se sabe que reposen les truches. Esti *reposaeru* asegura la pieza al tapa-yos una buraquera con una mano y cueyes la trucha cola otra pela otra salidera, cuando quier furar.

A caña

Poco dañina, sobremanera enantes de la pesca deportiva. «Pescador de caña, pescador de nada»; o en tou casu, de moyadures per fuera o per dientro (si s'abusa de la bébora). Dexábense *cañaveres* o *vares d'ablanar* con un *seal* peles sebes, de la que se diba a otres xeres, mayormente a les vaques, y al volver mirábase a ver si cayere dalguna trucha. Pescábase asina a cucharilla o con cebu: *marabayos*, mosquitos que se garren pente les piedriquines de les *playes*, los arenales o los caminos qu'acaben nel ríu; *guxarapa*, caracolaxos que se garren debaxo los regodones; *toraos*, cocos que se sacaben de los estaracos del maíz, los tueros de los maíces que quedaben llantaos na tierra en coyendo el maíz. Nel paisax de la seronda víense homes pente les piques de narbasos atoraos, de tueru en tueru, ensin falta pedir permisu al amu pa entrar na finca; *meruques*, que se garraben nes parves de cuchu.

Con mesories

Arte que s'emplega a lo cabero la seronda, cuando mengua'l ríu. Faise una canal en forma mesories, rematada en «uve» con piedres y tapinos. Zárrase la *saliera* con una rede d'algodón o bramante, la *mensía*. Entra'l machu *sobando* y acuden les truches. Les *mesories* armábense al escurecer y coyíense les truches al amanecer. Yera xera d'un paisanu que les ponía pela pasadera que tenía davezu

a les finques del otru llau'l ríu. Ensin velu, sabíase de quién yera l'argadiellu y naide nun les garraba.

A refuelle

El *refuelle* ye mediu aru de madera ablanar o castañar, amarráu de cabu a cabu con un ramal que tien per una rede texida de bramante. Métese no fondero mediu cascu de güevu pa que rellume. Llántase un palu nel mediu mientras que se van moviendo los regodones con una pata pa que salgan les truches y vayan al rellumu'l cascu.

A ríu revueltu

«A ríu revueltu ganacia de pescaores» dicen. Pero'l pescador tien que saber d'otres mañes: el ríu o'l rodiu dan avisu de la trona. Por exemplu les fueyes de los negrillos al pie El Pozo la Olla, cuando se volvíen blanques pol aire la nube que traía agua y que-yos daba la vuelta, yera seña de trona; valía lo mesmo p'andar sollerte a la yerba que pa dir a pescar; pero'l pescador tien que saber ú cai la trona pa dir a coyer más abaxo.

Por aturullamientu

Sacábense *atorollándoles con fueya nozal machacao*; con *llixía* d'esclariar la ropa nel *boguéu* y, más p'acá nel tiempu, con *dinamita* trayío de les mines o la cantera; paez ser que morríen pol españíu pero nun les estripaba nin-yos camudaba'l tastu.

DECAYIMIENTU

L'anublimientu los *pescardos* acabó con muncho de la trucha n'El Caudal y El Ríu arriba, énte'l banzáu d'El Molín de Vítor en Santolaya, que nun yeren pa xubilu escontra la corriente.

Agora sáquenles los cuervos marinos. Anguila yá va años que nun hai.

Pola mor de los llavaderos de carbón, El Caudal acabó de ríu pa pescar carbón dende llanches, con un refuelle escomanáu, fechu de fierro pa tal fin. A El Ríu quitáron-y muncha agua al meter tolos ríos del ríu Aramo, menos L'Ablanial porque baxa muncha fueya, con El Code de Riosa na trayida pa surtir d'agua a Uviéu. La trayida acabó también con munches fontes y menguó otres dándo-yos nome, como a La Ventosa, que cuspiá l'agua de sópitu y apara según lo que marche pa la trayida. Postreramente, foron metiendo más fontes al medrar el consumu, qu'afeuten a otres más fondes, como El Queñu en Busloñe qu'anguaño tien el *churru* menguáu a la metade y va cuspiéndolu a quites. El Ríu la Piñera embalsóse n'El Alfiluriu Baxo p'apurir más agua a Uviéu. La fonte Les Arroxines coyóse pa la trayida d'agua de La Piñera y San Esteban y La Foz.

Los ríos van asina menguaos d'agua y con más mundicia de les actividades industriales y del consumu de les cases. Les truches tienen un perruin mediu pa vivir. Entovía se topen ríu arriba, y na balsa de la trayida les que vienen del ríu Code, engordando a falta de pescadores.